

Володимир Милько (м. Київ)

Журнал «Краєзнавство» у веб-просторі: статистика та форми репрезентації

Проаналізовано форми репрезентації журналу «Краєзнавство» у веб-просторі. Подано статистичні дані щодо перегляду видання на різних інтернет-порталах. Основну увагу приділено сайтам Національної спілки краєзнавців України, Інституту історії України НАН України, вільної мережевої бібліотеки «Вікісховище». З'ясовано рівень цитування журналу в системі Google Scholar. Доведено, що «Краєзнавство» має значну популярність в інтернет-користувачів, авторитет серед наукових кіл. Вказано на необхідність збереження високого професійного рівня статей та створення окремого сайту видання для його включення до провідних міжнародних наукометричних баз даних.

Ключові слова: журнал «Краєзнавство», веб-простір, цитування, статистика, інтернет-сайт.

Volodymyr Mylko

The magazine «Kraieznavstvo» in the web space: the statistics and the forms of representation

The forms of representation of the magazine «Kraieznavstvo» in the web space have been analyzed. The statistical data on revision of edition on various online portals have been given. Basic attention was paid to the websites of the National Union of Local Historians of Ukraine, NASU Institute of History of Ukraine, free network library «Wikimedia Commons». The citation rate of magazine in the system of Google Scholar has been found out. It has been proved that the «Kraieznavstvo» has considerable popularity in the Internet users and the high prestige among the scientific circles. It has been indicated on the necessity of preservation the professional level of articles and creation a separate website of the edition for its inclusion in the major international scientometric databases.

Key words: the magazine «Kraieznavstvo», web space, citation, statistics, website.

Владимир Милько

Журнал «Краеведение» в веб-пространстве: статистика и формы репрезентации

Проанализированы формы репрезентации журнала «Краеведение» в веб-пространстве. Представлены статистические данные, касающиеся просмотра издания на различных интернет-порталах. Основное внимание уделено сайтам Национального союза краеведов Украины, Института истории Украины НАН Украины, свободной сетевой библиотеки «Викисклад». Выяснен уровень цитирования журнала в системе Google Scholar. Доказано, что «Краеведение» имеет достаточно большую популярность в интернет-пользователей, авторитет среди научных кругов. Указано на необходимость сохранения высокого профессионального уровня статей и создания отдельного сайта издания для его включения в ведущие международные наукометрические базы данных.

Ключевые слова: журнал «Краеведение», веб-пространство, цитирование, статистика, интернет-сайт.

Інформаційна епоха диктує необхідність як найбільш оперативного оприлюднення результатів наукових досліджень серед широкого загалу. Сучасні можливості інтернету дозволяють їх розповсюджувати без прив'язки до часопросторових параметрів і, таким чином, забезпечувати діалог не лише у закритому фаховому середовищі, а й демонструвати напрацювання громадськості. Це неабияк актуально для гуманітарних наук, зокрема історико-краєзнавчих напрацювань, особливо в умовах інформаційної війни, зброєю якої досить часто виступає маніпуляція фактами минулого українського народу.

Серед фахових видань України, в яких публікуються результати наукових досліджень цього напрямку лідируюче місце посідає журнал «Краєзнавство» історія якого налічує 90 років. На сьогоднішній день всі 99 випусків видання розміщено в інтернеті на різних веб-ресурсах, зокрема Національної спілки краєзнавців України¹, Інституту історії України НАН України², вільної мережевої бібліотеки «Вікіджерела»³ та ін. Крім того, із окремими номерами журналу «Краєзнавство» можна ознайомитися на сайтах Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського⁴, Наукової електронної бібліотеки НАН України⁵, електронної бібліотеки «Чтиво»⁶, тощо.

До початку 2016 р. доступ до видання для абсолютної більшості інтернет-читачів забезпечували сайти Інституту історії України НАН України та вільної мережевої бібліотеки «Вікіджерела», адже на порталі безпосередньо Національної спілки краєзнавців України не було повно текстових варіантів статей, лише посилання на інші «дружні» ресурси. Це, звичайно, збільшувало можливості для популяризації науково-видавничої діяльності НСКУ, однак першочерговим залишалося завдання розміщення відповідної літератури на власному сайті.

Зважаючи на це, складно сформувати уявлення про тогочасну популярність окремих ви-

пусків журналу, адже статистика виражалася лише кількістю переглядів однієї сторінки, а саме: понад 2,76 тис. разів (дані на осінь 2016 р.). Після завантаження на сайт всіх без винятку номерів видання, на окрему сторінку «Краєзнавство» в розділі «Діяльність», спостерігалося збільшення кількості відвідувачів. Станом на початок 2018 р. статистика перегляду цієї сторінки складає вже понад 6 тис. разів⁷. Тобто більш, ніж за рік зростання складає $\approx 217\%$.

Починаючи з 2016 р. на сайті НСКУ, крім розміщення всіх випусків журналу в розділі «Діяльність», на головній сторінці публікувалися окремі новини про вихід чергових номерів. Для прикладу, 14 липня 2016 р. було проінформовано про № 1/2 за 2016 р., 30 січня 2017 р. – про № 3/4 за 2016 р., 6 жовтня 2017 р. – про № 1/2 за 2017 р. Перші дві новини станом на початок 2018 р. мають більше 300 переглядів кожна, а третя – понад 400. За попередні роки таке інформування було нерегулярним і тому статистика переглядів суттєво менша. Для прикладу, 19 квітня 2014 р. опубліковано новину про № 1 за 2014 р. (має менше 70 переглядів), 30 грудня 2013 р. – про № 4 за 2013 р. (понад 100 переглядів), 31 жовтня 2013 р. – про № 3 за 2013 р. (менше 60 переглядів). Серед найближчих планів Національної спілки краєзнавців України – створення окремого сайту для журналу «Краєзнавство», що є обов'язковою вимогою для включення видання до провідних міжнародних наукометричних баз.

Більшу репрезентативність, однак також відносно високий рівень умовності, має статистика перегляду та завантаження «Краєзнавства» на сайті Інституту історії України НАН України. Ця установа є не лише партнером Національної спілки краєзнавців України, а й одним із засновників та видавців журналу. Відтак, на порталі інституту, починаючи з 2009 р., розміщувалися повнотекстові варіанти випусків за всі роки. Зважаючи на те, що Інститут історії України

¹ Краєзнавство // Національна спілка краєзнавців України. – URL: http://nsku.org.ua/?page_id=5603.

² Інститут історії України НАН України. – URL: <http://www.history.org.ua>.

³ Вільна бібліотека «Вікіджерела». – URL: <https://uk.wikisource.org/>.

⁴ Краєзнавство // Наукова електронна бібліотека НАН України. – URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/5779>.

⁵ Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. – URL: <http://nbuv.gov.ua/>.

⁶ Краєзнавство // Електронна бібліотека «Чтиво». – URL: <http://chtyvo.org.ua/authors/Kraieznavstvo/>.

⁷ Краєзнавство // Національна спілка краєзнавців України. – URL: http://nsku.org.ua/?page_id=5603.

НАН України – провідний науково-дослідний та координаційний центр історичних студій в державі, за допомогою його веб-порталу до статей та інформації журналу «Краєзнавство» зверталися досить велику кількість разів. У таблиці 1 подано статистику переглядів та завантажень

(за наявності нерозділеного на окремі статті pdf-файлу) станом на початок вересня 2016 р., адже у наступні місяці (кінець 2016 – початок 2017 рр.) завершилася реконструкція сайту, що зумовило зміну посилань на випуски видання.

Таблиця 1

Кількість переглядів випусків журналу «Краєзнавство» на сайті Інституту історії України НАН України (дані на початок вересня 2016 р.)

Рік, випуск	Дата розміщення	Кількість переглядів / завантажень	Рік, випуск	Дата розміщення	Кількість переглядів / завантажень
1927, № 1	22.06.2012	12 901 / –	2009, № 3–4	25.08.2010	16 700 / 61
1927, № 2	22.06.2012	13 100 / 124	2010, № 1–2	12.01.2011	16 010 / 50
1927, № 3	22.06.2012	13 045 / 93	2010, № 3	13.01.2011	16 334 / 62
1928, № 1	22.06.2012	12 752 / 91	2010, № 4	21.04.2011	15 938 / 66
1928, № 2–3	22.06.2012	12 512 / 77	2011, № 1	27.04.2011	15 023 / 119
1928, № 4	22.06.2012	12 274 / 80	2011, № 2	04.07.2011	17 295 / 84
1928, № 5	22.06.2012	12 587 / 59	2011, № 3	02.11.2011	16 992 / –
1928, № 6–10	22.06.2012	13 428 / 86	2011, № 4	13.01.2012	21 079 / 239
1929, № 1–2	22.06.2012	12 517 / 92	2012, № 1	26.09.2012	17 531 / 138
1929, № 3–10	22.06.2012	13 320 / 77	2012, № 2	26.09.2012	19 392 / 163
1930, № 1–5	22.06.2012	13 721 / 90	2012, № 3	07.12.2012	17 616 / 97
1993, № 1	20.12.2011	14 101 / 89	2012, № 4	28.01.2013	15 281 / 106
1994, № 1–2	16.12.2011	14 873 / 92	2013, № 1	07.05.2013	14 396 / 206
1995, № 1–4	23.12.2011	14 133 / 56	2013, № 2	15.07.2013	14 197 / 203
1999, № 1–4	29.12.2011	14 161 / 54	2013, № 3	28.10.2013	10 748 / 176
2000, № 1–2	12.01.2012	13 916 / 76	2013, № 4	03.02.2014	6626 / 125
2001, № 1–4	07.02.2012	12 800 / 85	2014, № 1	28.04.2014	4091 / 174
2002, № 1–4	13.02.2012	14 094 / 45	2014, № 2	11.12.2014	1461 / 194
2003, № 1–4	14.02.2012	14 326 / 70	2014, № 3–4	16.04.2015	694 / 204
2005, № 1–4	14.02.2012	14 121 / 55	2015, № 1–2	23.09.2015	848 / 260
2006, № 1–4	15.02.2012	14 692 / 63	2015, № 3–4	26.01.2016	667 / 161
2008, № 1–4	11.01.2009	16 392 / –	2016, № 1–2	13.07.2016	569 / 168
2009, № 1–2	25.03.2010	17 523 / 47	–	–	–

Відповідні цифри дозволяють сформулювати уявлення про кількість переглядів окремих випусків журналу, а не чисельність відвідувачів (наприклад, за IP-адресами). У середньому сторінку кожного випуску журналу «Краєзнавство» було переглянуто майже 13 тис. разів. Зважаючи на це, очевидно є значна зацікавленість виданням з боку академічної спільноти та широкої громадськості.

Дані сервісу Google Analytics дозволяють сформулювати уявлення про статистику переглядів сторінки журналу «Краєзнавство» на сайті Інституту історії України НАН України після завершення його реконструкції, тобто за період із січня 2017 р. по січень 2018 р. Ця загальна цифра складає лише 807 разів, а випуски по окремих роках – ще менше (за 2016 р. – понад 110 переглядів, за 1928 р. – до 70, за 1927 р. –

до 65, за 2015 р. – до 50 і т. д.). Суттєві відмінності цих показників від наведених у таблиці 1 пояснюються тривалою реконструкцією та нестабільністю роботи сайту установи в другій половині 2016 р., що зменшило чисельність аудиторії користувачів. Для порівняння доцільно навести статистику переглядів сторінок інших журналів: «Український історичний журнал» – 10,2 тис., «Проблеми історії України XIX – початку XX ст.» – 1,19 тис., «Український історичний збірник» – 0,9 тис., «Ruthenica» – 0,86 тис., «3 архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ» – 0,72 тис., «Проблеми вивчення історії Української революції 1917–1921 рр.» – 0,7 тис., «Історіографічні дослідження в Україні» – 0,66 тис., «Україна ХХ століття: культура, ідеологія, політика» – 0,65 тис., «Сторінки воєнної історії України» – 0,64 тис. і т. д. У контексті аналізу кількісних показників журналу «Краєзнавство» варто врахувати, що левову частку запитів користувачів забезпечувала наявність усіх його випусків у вільному доступі, перш за все, на сайті НСКУ, а також у «Вікісховищі».

Ще 29 лютого 2012 р. Національна спілка краєзнавців України та громадська організація «Вікімедіа Україна» уклали «Меморандум про співпрацю», за яким (р. 3.1.3) Спілка зобов'язалася «дозволити використовувати інформацію, розміщену на сайті НСКУ та сайтах її регіональ-

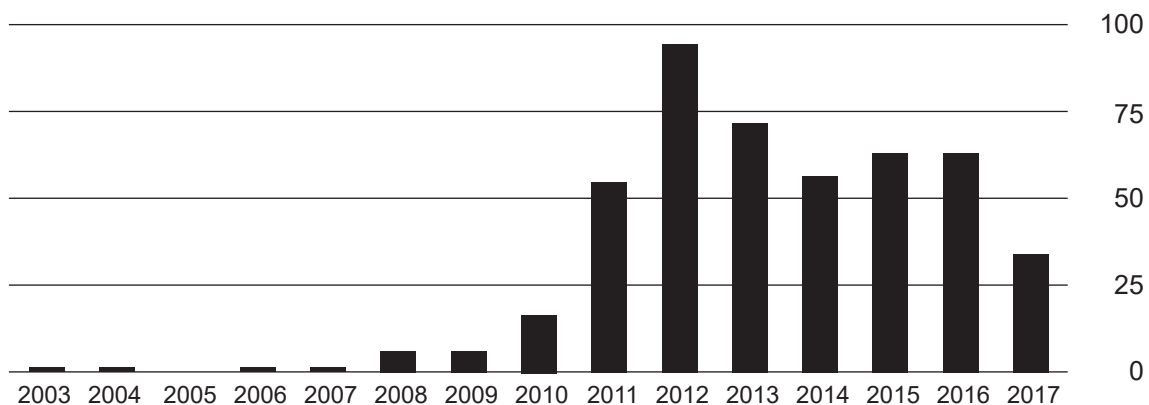
них підрозділів на умовах ліцензії CC-BY-SA-3.0»⁸. З цього часу всі випуски журналу «Краєзнавство» з'явилися у «Вікісховищі» та можуть вільно розповсюджуватися, за винятком комерційної мети.

Інтерес до періодичного видання з боку інтернет-користувачів збільшується і за допомогою фейсбук-сторінки НСКУ, за якою станом на початок 2018 р. стежило понад 2,2 тис. осіб⁹. Якщо говорити про конкретні записи присвячені журналу «Краєзнавство», то вони серед тих, які найбільше охоплені аудиторією. Зокрема, новину від 14 липня 2016 р. про вихід № 1/2 за 2016 р. переглянуло близько 3,7 тис. осіб (430 натискань на дописів), від 25 січня 2017 р. про № 3/4 за той же рік – майже 1,4 тис. осіб (більше 200 натискань на дописі), а вже від 9 жовтня 2017 р. про № ½ за 2018 р. – вже 9,15 тис. осіб (!) (понад 280 натискань на дописі).

Аналіз рівня репрезентації журналу «Краєзнавство» у веб-просторі буде неповним без інформації про його присутність в системі Google Scholar, де він має власний бібліометричний профіль. На початок 2018 р. до нього було включено більше 700 статей, статистика цитування яких налічує 503 рази (див. схему) (в тому числі 294 рази починаючи з 2013 р.). Індекс Гірша періодичного видання складає 7 (за період із 2013 р. – 6), а і10-індекс – 4 (з 2013 р. – 1)¹⁰.

Кількість бібліографічних посилань на рік

⁸ Меморандум між ВМ УА та НСКУ. – URL: https://ua.wikimedia.org/wiki/Меморандум_між_ВМ_УА_та_НСКУ.

Національна спілка краєзнавців України // Фейсбук. – URL: <https://www.facebook.com/nsku.ua>.

¹⁰ Краєзнавство: науковий журнал // GoogleScholar. – URL: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=sQmy2fUAAAAJ&hl=uk>.

Ці показники не дозволяють на даний момент «Краєзнавству» увійти до ТОП-100 українських журналів, індексованих системою Google Академія, однак це цілком реально в декількарічній перспективі. Після останнього оновлення (12.09.2017) рейтингу наукових періодичних видань, що мають бібліометричні профілі, який розміщено на порталі «Бібліометрика української науки», «Краєзнавство» перебуває на 257 місці. Щоправда, ці дані варто оновити, адже ця аналітика фіксує застарілий індекс Гірша (6, а не 7). Аналогічні показники мають журнали розташовані на позиціях №№ 235–282. Для порівняння, серед фахових видань, де публікуються історичні дослідження, приблизно таку ж як і «Краєзнавство» статистику цитування «Схід», «Східний світ»; дещо вищі (h-індекс – 7–8): «Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць», «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє», «Молодий

вчений». Втім, варто враховувати, що більшість названих журналів другої групи є міждисциплінарним. Менший індекс цитування мають наступні видання подібного профілю: «Гілея: науковий вісник», «Інтелігенція і влада», «Історія науки і біографістика», «Регіональна історія України», «Емінак», «Наддніпрянська Україна: історичні процеси, події, постаті», «Придніпров'я: історико-краєзнавчі дослідження», «Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Історія та археологія» та ін. У цій групі заслужено лідирує флагман історичної науки в Україні – «Український історичний журнал», який має індекс Гірша – 14. Доцільно зауважити, що велика кількість вітчизняних журналів, на жаль, ще не мають власних бібліометричних профілів у системі Google Академія.

Завершуючи цей інформаційний блок варто навести перелік найбільш цитованих статей журналу «Краєзнавство» (див. табл. 2).

Таблиця 2

Найбільш цитовані статті журналу «Краєзнавство» (за даними системи Google Академія)

Назва статті	Автор(и)	Рік, номер	Σ цитувань
Про об'єкт і предмет вивчення національного краєзнавства	Я. Жупанський, В. Круль	1994, № 1/2	19
Історія повсякденності як провідний напрям української історіографії	О. Удод	2010, № 3	15
Музеологія як наукова галузь: сучасний дискурс та проблема теоретичного інтегрування	Р. Маньковська	2009, № 3/4	15
Головні етапи розвитку історичного краєзнавства на Чернігово-Сіверщині	О. Коваленко	2000, № 1/2	10
«Нова жінка»: унормовані образи жінки-суспільниці і жінки-трудівниці в радянській літературі України 1920–1930-х років	О. Лабур	2010, № 3	9
Державні завдання краєзнавства	О. Яната	1928, № 1	9
Родовід українського краєзнавства	П. Тронько	1993, № 1	8
Історичне та медичне краєзнавство: проблеми ідентифікації та співвідношення	Г. Демочко	2014, № 1	7
Краєзнавство як складова навчально-виховного процесу	П. Тронько	2011, № 3	7
Історичне краєзнавство як складова національної освіти: теоретичний аспект	О. Кашаба	2010, № 1/2	7

Закінчення таблиці 2

Назва статті	Автор(и)	Рік, номер	Σ цитувань
Катеринославські дворяни в культурно-просвітницькому процесі у другій половині XIX – на початку XX ст.	І. Кочергін	2009, № 1/2	7
Д.І. Дорошенко: 75 днів у Кам'янці-Подільському	О. Завальнюк	2001, № 1/4	7
Історичне краєзнавство в контексті сучасних тенденцій розвитку науки та суспільства	С. Куделко, С. Посохов	1995, № 1/4	7

У цілому, аналіз статистичних даних, які стосуються репрезентації журналу «Краєзнавство» у веб-просторі засвідчують суттєвий інтерес інтернет-користувачів та його високий авторитет серед наукових кіл. У таких умовах

важливим залишається збереження та подальше підвищення наукового і професійного рівня статей, створення окремого сайту видання, а також включення до провідних міжнародних наукометричних баз даних.